

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 6. oktobrī
(OR. en)

13684/23

LIMITE

JAI 1243
FREMP 269
AG 112
POLGEN 137

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Centieni uzlabot tiesu sistēmu efektivitāti un kvalitāti

---

Gatavojoties tieslietu ministru darba pusdienām, kas notiks Tieslietu un iekšlietu padomes 2023. gada 19. un 20. oktobra sanāksmes laikā, pielikumā ir pievienota prezidentvalsts piezīme.

Darba pusdienas: Centieni uzlabot tiesu sistēmu efektivitāti un kvalitāti.

I.

Tiesiskums – līdzās demokrātijai un cilvēktiesību ievērošanai – ir viena no Savienības pamatvērtībām. Tas ir kopīgs visām dalībvalstīm un Savienības identitātes pamats. Tiesiskums ir viens no galvenajiem Eiropas politiskās stabilitātes un ekonomiskās labklājības faktoriem. Kā 2023. gada runā par stāvokli Savienībā uzsvēra priekšsēdētāja *von der Leyen, tiesiskums un pamattiesības vienmēr būs mūsu Savienības pamats gan pašreizējās, gan turpmākajās dalībvalstīs.*

Tiesiskums, kas nostiprināts LES 2. pantā, ietver likumības principus, kuri nozīmē pārredzamu, pārskatatbildīgu, demokrātisku un plurālistisku likumdošanas procesu; juridisko noteiktību; izpildvaras patvaļas aizliegumu; efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp tiesu iestāžu pieejamību; neatkarīgas un objektīvas tiesas, arī attiecībā uz pamattiesībām; varas dalīšanu; un nediskriminēšanu un vienlīdzību likuma priekšā.

Ņemot vērā šā principa nozīmīgumu, tā ievērošanas nodrošināšanai ir izveidoti vairāki Eiropas rīki.

Eiropas Komisijas izveidotais ikgadējais tiesiskuma cikls ir instruments, ar ko padziļināt dialogu un kopīgu izpratni par tiesiskuma jautājumiem, turklāt tas ir arī preventīvs rīks un instruments, ar ko veicināt tādu pasākumu pieņemšanu, kuru mērķis ir stiprināt mūsu iestādes un mūsu iedzīvotāju uzticēšanos tām. Kopš 2020. gada pieņemtie ziņojumi par tiesiskumu ir balstīti uz dažādiem avotiem, tostarp ES rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā ¹. Ikgadējā Padomes dialogā par tiesiskumu tiek izmantots Komisijas ziņojums, un – papildus diskusijām Vispārējo lietu padomē – Tieslietu un iekšlietu padome kopš 2020. gada rīko papildu un padziļinātas diskusijas par jautājumiem, kas saistīti ar tiesiskumu un kas ietilpst tās kompetencē.

---

¹ 10407/23: 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā – Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, COM(2023) 309.

Saskaņā ar 2023. gada ES rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā efektīvām tiesu sistēmām ir svarīga nozīme ES tiesību aktu piemērošanā un izpildē, kā arī tiesiskuma un pārējo dalībvalstīm kopīgo ES pamatvērtību ievērošanas nodrošināšanā. Valstu tiesas ES tiesību aktu piemērošanā darbojas kā ES tiesas. ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā sniedz ikgadēju pārskatu par rādītājiem, galveno uzmanību vēršot uz efektīvu tiesu sistēmu trim būtiskajiem parametriem: i) efektivitāti; ii) kvalitāti; iii) neatkarību.

II.

Labi funkcionējošas tiesu sistēmas ir ļoti svarīgas ES tiesību aktu piemērošanai un izpildei un tiesiskuma uzturēšanai. Efektīvā tiesu sistēmā lēmumi tiek pieņemti bez nepamatotas kavēšanās. Pārmērīgi ilga tiesvedība un neizskatīto lietu ievērojama uzkrāšanās mazina iedzīvotāju un uzņēmumu uzticēšanos valstu tiesu sistēmām.

Tāpēc ārkārtīgi svarīgs kļūst tiesu sistēmu ekonomiskas aspekts. Konkrēti, tiesu sistēma, kas nesniedz pietiekamas garantijas vai kas nedarbojas ar pienācīgu rūpību, ja kāda no pusēm uzskata, ka tai nodarīts kaitējums, būs uzņēmumu ieguldījumus atturošs faktors un līdz ar to kavēs arī produktivitātes pieaugumu un ekonomikas rezultātus kopumā. Efektīvas tiesu sistēmas ir svarīgas no savstarpējās uzticēšanās, ieguldījumu vides uzlabošanas un ilgtermiņa izaugsmes ilgtspējas viedokļa. 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā ², ar kuru noteiktas ES ekonomikas un nodarbinātības politikas prioritātes, ir apliecināta saikne starp efektīvām tiesu sistēmām, dalībvalstu uzņēmējdarbības vidi un ekonomiku, kas darbojas cilvēku labā. Labi funkcionējošas un pilnīgi neatkarīgas tiesu sistēmas var pozitīvi ietekmēt ieguldījumus un ir būtisks nosacījums ieguldījumu aizsardzības nodrošināšanai, tādējādi veicinot produktivitāti un konkurētspēju.

---

² Dok. 15184/22.

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2023. gada ziņojumā par tiesiskumu ir ietverta plašāka analīze par visu dalībvalstu tiesu sistēmu neatkarību, kvalitāti un efektivitāti, uzsverot, ka labi funkcionējošām un pilnībā neatkarīgām tiesu sistēmām ir izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu, ka tiesiskums darbojas iedzīvotāju un uzņēmumu labā. Tiesu sistēmu efektivitāte un kvalitāte ir atkarīga no tādiem parametriem kā izskatāmo lietu apjoms ³, paredzamais tiesvedības ilgums ⁴, lietu pabeigšanas koeficients ⁵, nepabeigto lietu skaits ⁶, tiesvedības ilgums, tiesu iestāžu pieejamība ⁷ un digitālo rīku ⁸ un novērtēšanas rīku ⁹ izmantošana, kā arī to rīcībā esošie finanšu resursi un cilvēkresursi ¹⁰, jo īpaši, vai tām ir pietiekami resursi un vai darbinieki ir kvalificēti, apmācīti un pienācīgi apmaksāti. Līdzsvarota atbilstība visiem šiem parametriem var būt izaicinājums dalībvalstīm, tomēr 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā liecina, ka lielākajā daļā dalībvalstu ES tiesu sistēmu efektivitāte turpina uzlaboties ¹¹.

Valstu tiesu sistēmām piešķirtie finanšu resursi tieši ietekmē tiesvedības ilgumu, un daudzas dalībvalstis atveseļošanas un noturības plānos ir piešķirušas papildu resursus savām tiesu sistēmām. Tās ir arī īstenojušas vairākas iniciatīvas nolūkā uzlabot digitalizāciju, kas ir vairāku dalībvalstu prioritāte. Ir ieviesti arī inovatīvi pasākumi, kas paredz prasību nodrošināt mācības tieslietu profesiju pārstāvjiem.

Turklāt pietiekami cilvēkresursi ir būtiski ne tikai tādēļ, lai garantētu, ka tiesas nolēmumi tiek pieņemti bez kavēšanās, bet arī lai nodrošinātu tieslietu profesiju pievilcību un kvalificētu, apmācītu un pienācīgi atalgotu profesionāļu pieejamību. Tiesu sistēmām piešķirtajiem resursiem vajadzētu būt līdzvērtīgiem tām uzticēto uzdevumu un pienākumu, starp kuriem viens no svarīgākajiem ir tiesas spriešana, nozīmīgumam.

³ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 2.–4. attēls.

⁴ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 5.–9. attēls.

⁵ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 10.–12. attēls.

⁶ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 13.–15. attēls.

⁷ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 24.–31. attēls.

⁸ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 40.–48. attēls.

⁹ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 39. attēls.

¹⁰ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 32.–38. lpp.

¹¹ 2023. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, iii. lpp.

Visbeidzot, daudzas dalībvalstis ir veikušas papildu pasākumus, lai uzlabotu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantošanu tiesu sistēmās, jo digitalizācija ne tikai stiprina dalībvalstu tiesu sistēmas, bet arī padara tās pieejamākas, efektīvākas un noturīgākas. Digitalizācija ir būtiska, lai palielinātu tiesu sistēmu efektivitāti un atvieglotu tiesu iestāžu pieejamību. Tas palīdzēs dalībvalstīm pārvarēt pašreizējās un turpmākās problēmas, ar kurām saskaras valstu tiesu sistēmas. Inovatīvu tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta un robotizācijas, izmantošana ļauj ietaupīt laiku un mašīnu ziņā atstāt tādu funkciju veikšanu, kas atkārtojas. Šajā sakarā digitālās plaisas mazināšana un mākslīgā intelekta izmantošana ir divi no izaicinājumiem, kam dalībvalstīm, visticamāk, būs jāpievēršas īstermiņā.

Lai rosinātu diskusijas, ministri tiek aicināti pievērsties šādiem jautājumiem:

- Vai jūs varētu apzināt labu praksi, kas pieņemta jūsu dalībvalstī, lai uzlabotu tiesu sistēmas efektivitāti un kvalitāti, ņemot vērā jaunus izaicinājumus, ar kuriem saskaras tiesu sistēmas, piemēram, tādus kā mākslīgā intelekta pielietošana un videokonferenču izmantošana?
- Kā, jūsuprāt, ES varētu vēl vairāk atbalstīt dalībvalstis valstu tiesu sistēmu efektivitātes un kvalitātes stiprināšanā?